

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: DEN OTTENDE KONST(1837)

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "DEN OTTENDE KONST(1837)", i Paludan-Müller, Fr.: *Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind*, udg. af CARL S. PETERSEN , 1909, s. 179.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-paludanm01-shoot-workid92840.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind

DEN OTTENDE KONST (1837)

Syv Konster man fra gamle Dage drev,
Hvorned Enhver forsøge kan sin Lykke,
Foruden først at gjøre Prøvestykke
Og tage Borgerskab og Borgerbrev,
Og *frie Konster* disse syv man nævner.
Sligt i sin Orden er; kun er det slemt,
At blandt de Syv den ottende er glemt,
Som - skjøndt den hverken fordrer store Evner
Saalidt som megen Lærdom - dog tilvisse
Ei burde kaldes mindre fri end disse,
Thi frit endnu den øves alle Dage;
Og denne Konst - er *Konsten at behage*.

Er det en Konst? du spørger. - Troer du, Kjære,
At du behage kan Enhver omsonst?
Siig til dig selv: "o, det er *ingen Konst*,
At vinde Hjerter og ved Hjerter Ære,"
Og see, om Livet vil det Samme lære.
Nei! at behage, det er just en Konst,
Som for de Fleste selv er høist besværlig,
Og Konstner er Enhver, som vinder Gunst;
Er det ei saa, vil ei jeg være ærlig.

Men hvordan lærer man da Konsten? Ja,
Jeg negter ei, at dette just er Knuden;
Thi mangan En behage kan, foruden
At gjøre selv det Mindste til og fra.
Han *fødes* til Behag; blot han sig viser,
Man roser og tilbeder ham - man priser
Ham selv for Dyder, som han aldrig har.
Hver Dames Hjerter i Beslag han ta'er,
Hver Fyrste laaner naadig ham sit Øre,
Hver vil ham tjene, Alle kan han røre,
Han i en Haandevending kan forføre,
Og er maaskee med Alt - dog kun en Nar.
En saadan En ei Lærdom nødig har.
Saa er der Andre, som med Suk og Smerte
Sig sige maae, at Ingen de behage:
De svede Nætter og de svede Dage,
Men svede sig dog aldrig til et Hjerter;
De har paa Ærens Trappe neppe fodet,
180 Før Daglænds strax de styrte ned paa Ho'det;
De vise neppe sig, om nok saa kort,
I noget Huus, før Verten raaber: Bort!
Det er Ulykkelige - disse Stakler
De hjælpes ei ved Konst, men ved Mirakler.
Men endnu er den tredie Sort tilbage,
Den store Mængde, som ei kommer i
Den nævnte dobbelte Kategori:
Folk, som har sure og har søde Dage,
Folk, som behage og som ei behage,
Alt eftersom de Tingene vil tage;
Folk, som i Lykkens Bog har et Capitel,
Om ei paa anden Viis, saa ved en Titel;
Folk, som sig altid føle for med Hænderne,
Og aldrig røre tør ved Yderenderne;
Folk, som, lig Koen, døde mens Græsset groer,

Kort - Folk, som Folk er fleest paa denne Jord.
Til dem at tale har jeg her den Ære;
Thi naar de vil, saa kan de Konsten lære.

I Chinas Land, hvor Alting som bekjendt
Er i den bedste Orden, hvor man kjender
For Alting Raad og Trøst, man ogsaa har
/ Konsten at behage Professorer.
De boe i Peking, nær ved Keiserborgen,
Og over deres Døre læser man
Med gylden Skrift de Ord: King-kong-fut-se
Pe-kuang-pe - Ord, som paa Dansk betyde:
Træd ind, min Ven! du vil det ei fortryde.

Til slig en Mand en Morgen kom en Yngling,
Hvis Navn var Peri, med fortvivlet Blik,
Med Sorgens Mærke paa de blege Kinder,
Og sagde sukkende: Giv mig et Raad!
Lær mig den Konst, at vinde trende Hjerter,
Hvis Gunst jeg mistet har, igjen tilbage.
En Ven jeg havde, en fortræfflig Digter
I høiere chinesisk Poesi;
Og en Patron, en Mandarin jeg kjendte,
Soin meente mig det vel; og o! jeg elsked
En deilig, ja en himmelsk China-Datter,
Hvis smalle Øine sadde sødt paaskraa,
Hvis Fod i Længde knap var fire Tommer,
Hvis dunkle Haar var samlet til en Kegle,
181 Der paa det spidse Hoved yndigt nikked -
Men Ven og Elskerinde og Patron
Har Alle mig med Kulde Ryggen vendt.
Og jeg behager dem ei meer. (Her qvaltes
Af Sorg hans Stemme og af Smerten bøiet,
Sank han til Jorden ned med Graad i Øiet.)

Nu, lad dig trøste! sagde mild den Lærde,
Idet han hæved ham fra Gulvet op:
Jeg kjender Een, hvis Konst har fanget Sjæle
Og som dig lære skal den samme Konst.
Med disse Ord han drog et Dække bort,
Som deelte Stuen, og for Peris Blik
Sig viste nu en siddende, en stor
Og majestætisk Menneske-Figur
Af Porcellain, hvis Hoved, der var smykket
Med en uhyre høi og spids Terrin,
Beständig nikked fremad og tilbage,
Som vilde det sig selv i Slummer vugge;
Med andre Ord: en stor chinesisk Dukke.

Min unge Ven - Professoren nu talte -
Betragt ærbødig denne sjeldne Mand;
Thi denne Mand var, som han sidder her,
I lang Tid Favorit hos en Minister;
Selv Keiseren ham høilig yndet har,
Og hvad det smukke Kjøn betræffer, da
Jeg Ingen kjender, som var elsket mere,
Og som fortrylled Hjerterne paa Flere.

Du spørger, sagde Ynglingen, idet
Han til Figuren gik, og slog med Stokken
Paa Dukkens Hoved saa at huult det gjenlød:
Hvor er det muligt? denne hjerneløse
Og tomme Dukke - den en Favorit,
Ei blot hos en Minister, men hos Damer?

Ti! - svared hiin - forsynd dig ei med Ord,
Og spot ei daarlig, hvad du ei begriber!

Ja, det er sandt, den sjeldne Mand er huul,
Og Hoved kun han viser ved at nikke;
Men denne Nikken er et Hovedfortrin,
Og just hans Huulhed er hans største Dyd.
Ved denne Form af Bryst og Mave, seer du.
Gi'er som et Echo Lyden han igjen,
Og samme Øieblik, som man ham spørger,
182 Forkynder ogsaa han Orakelsvaret.
Stil dig foran ham! Gjentag høit og tydeligt,
Hvad Mandarinen, hvad din Elskerinde,
Og hvad din Ven dig sagde sidste Gang,
Før bort de vendte sig i Vrede fra dig,
Og mærk dig nøie hvad den Vise svarer;
Thi ægte Viisdom, Raad og Hjælp og Trøst,
Alt vil du finde samlet i hans Røst!

Hvert Ord, som da de sagde, vel jeg mindes,
Gjensvared Peri, der nu rask sig vendte
Mod Dukken om, og udbrød høit og lydeligt
Med Mandarinens Røst: Min unge Ven,
Siig mig paa Ære og Samvittighed
Din Mening om hvad nylig her sig hændte,
Thi ei jeg negte kan, at jeg faaer Skrupler:
Dengang Soldaten jeg lod Ho'det slaae
Af Betleren, der gik omkring og tiggede,
Mon da jeg gjorde Uret eller Ret?
Ret? raabte Dukken mens den heftig nikkede,
Og som et Echo, medens Halsen vrikkede,
Den gjentog atter Ordet: Ret - Ret - Ret. -
Jeg svared: *Uret* - sukked Peri let.

Med Digterens og Vennens Stemme talte
Nu atter han til Dukken: Bedste Broder,
Hvis Dom jeg veed er sanddru, og hvis Bifald
Er kjært mig over Alt - o siig, hvad tykkes
Dig om det Digt, hvori jeg Theen priser,
Og navnlig hæver høit den over Kaffe,
Det lange Digt, som jeg igaar dig skikkede;
Siig, finder du det daarligt eller *godt*?
Godt! raabte Dukken, som nu voldsomt nikkede,
Og mens af Halsen frem den Lyden hikkede,
Den repetered atter: Godt - godt - godt. -
Jeg - sukked Peri - trak paa Skuld'ren blot.

Nu tredie Gang mod Dukken han sig vendte,
Paatagende sin Elskerindes Røst:
Min ømme Ven, hvem sødt min Sjæl tilbeder,
Hvad synes du om disse sorte Pletter,
Som omkring Øiet jeg med Tusch mig prikkede?
Siig, finder du med denne Pynt mig *skjøn*?
Skjøn! raabte Dukken himmelhøit og nikkede,
Og medens Peri den i Munden kiggede,
Fra Brystet toned atter: *Skjøn - skjøn - skjøn.* -
Jeg svared omvendt, sukked Chinas Søn.

Den Lærde smilte - Ynglingen i Tanker
Paa Jorden stirred. Da medeet han udbrød,
Idet han hæved Haand og Blik mod Dukken:
Ja, du har Ret, du Vise, hvem jeg haaned,
Fordi jeg ei forstod din dybe Tomhed,
Og ei begreb dit hule Væsens Kjærne!
Ja, du har Ret! og som i Speilet seer jeg
I dine Ord min Skjæbne og dens Aarsag.
Men kan min Brøde aldrig da forsones?
End nikker du til mig - din Trøst jeg fatter:

Du er min Lærer, jeg er din Discipel!

Han gik; men os Historien beretter,
At inden trende Dage vandt han atter
Tilbage sine trende tabte Hjerter.
Ja, fremad gik han med utrolig Lykke,
Idet, bestandig nikkende, han gjengav
Enhver hans egen dyrebare Røst.
Nu er han allerede Mandarin,
Har otte Paafuglfjer, og sexten Koner,
Af hvilke fast til Raseri han elskes.
Ja selve Keiseren ham er bevaagen,
Og har ham tillagt Navnet: Pekko-Ekko,
Paa Dansk: den høist behagelige Mand.

Her ender min Fortælling, og Moralen
Jeg overlader Hver at drage frem.
Erindrer blot, at China er dens Hjem;
Om os naturligviis er ikke Talen.